

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2022-2025

Rok akademicki 2022/23

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	WYKŁAD MONOGRAFICZNY 2 Kontrola komunikacji – cenzura w literaturze i kulturze
Kod przedmiotu	L55_b
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk Humanistycznych Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Zakład Teorii i Antropologii Literatury
Kierunek studiów	Logopedia z nauczaniem języka polskiego jako obcego
Poziom studiów	Studia pierwszego stopnia (licencjackie)
Profil	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	Rok III, semestr 6
Rodzaj przedmiotu	Przedmiot obowiązkowy
Język wykładowy	Język polski
Koordynator	Dr hab. Arkadiusz Luboń, prof. UR
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Prof. dr hab. Stanisław Uliasz, Prof. dr hab. Jolanta Pasterska, dr hab. Wojciech Birek, prof. UR, dr hab. Arkadiusz Luboń, prof. UR

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
6	15	-	-	-	-	-	-	-	1

1.2. Sposób realizacji zajęć

zajęcia w formie tradycyjnej

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

Zaliczenie bez oceny

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Student/ka posiada wiedzę, umiejętności i kompetencje w zakresie znajomości literatury na poziomie szkoły średniej

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C ₁	Zapoznanie z najważniejszymi metodami kontroli komunikacji w dyskursie publicznym i literackim
C ₂	Przedstawienie historii idei kontroli komunikacji w obu jej najważniejszych formach: cenzury i mecenatu
C ₃	Omówienie najważniejszych lub najciekawszych przypadków cenzurowania różnych tekstów kultury dawnej i współczesnej (m. in. literatura, film, malarstwo i grafika, reklama, multimedia)

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych i do efektów ze standardu kształcenia nauczycieli
EK_01	Student/ka zna i rozumie podstawowe metody analizy i interpretacji utworów literackich oraz innych tekstów kultury w obrębie filologii polskiej; zna i właściwie stosuje podstawową terminologię filologiczną w języku polskim właściwą dla badań historycznoliterackich	K_W03
EK_02	Student/ka samodzielnie zdobywa wiedzę i rozwija umiejętności badawcze w zakresie historii literatury i kultury polskiej, kierując się wskazówkami opiekuna naukowego; samodzielnie planuje swój rozwój	K_U15
EK_03	Student/ka kieruje się normami etycznymi – uznaje znaczenie wiedzy z zakresu historii literatury i kultury polskiej XIX wieku w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych oraz zasięganie opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązywaniem problemów.	K_K03

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Podstawowe pojęcia, ich rodowód i ewolucja: cenzura, cenzura prewencyjna a cenzura represyjna, mecenat, dyskurs. Wolność słowa a odpowiedzialność za słowo.
Idea oraz podstawowe prawne uwarunkowania kontroli komunikacji dawniej i dziś.
Archaiczne modele kontroli komunikacji: tabu.
Historia i ewolucja cenzury w Europie od czasów antycznych, przez średniowieczną cenzurę kościelną do cenzury nowożytnej.
Cenzura w XX i XXI wieku w Europie i Ameryce (na przykładzie przypadków PRL i USA). <i>Hate speech</i> a <i>compelled speech</i> . Poprawność polityczna.
Przyczyny stosowania cenzury: polityczne, obyczajowe, religijne oraz społeczne. Historia cenzury wybranych tekstów literackich na przestrzeni dziejów.
Poziomy cenzury: instytucjonalna, odredakcyjna i autocenzura a mechanizmy selekcji tekstów stosowane przez odbiorców.
Techniki omijania cenzury instytucjonalnej w historii literatury i mediów.
Cenzura w kinie, telewizji i internecie.
Mecenat jako metoda kontroli komunikacji. Historia mecenatu w kulturze europejskiej.

Propaganda jako kombinacja cenzury i mecenatu. Techniki i metody propagandowe na przykładzie wybranych tekstów kultury europejskiej i amerykańskiej.

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych

Treści merytoryczne
Nie dotyczy

3.4 Metody dydaktyczne

- Metody podające
- Prezentacja multimedialna
- Analiza tekstów
- Dyskusja (po wykładzie)

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw)
EK_01	obserwacja w trakcie zajęć, ocena głosów w dyskusji, ocena testu zaliczeniowego/pracy analitycznej	wykład
EK_02	obserwacja w trakcie zajęć, ocena głosów w dyskusji, ocena testu zaliczeniowego/pracy analitycznej	wykład
EK_03	obserwacja w trakcie zajęć, ocena głosów w dyskusji	wykład

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Warunkiem uzyskania zaliczenia jest:

- aktywny udział w zajęciach (uczestnictwo w dyskusjach, formułowanie tez, argumentacja opinii),
- czytanie zalecanej literatury,
- pozytywny wynik testu końcowego (test wyboru; uzyskanie min. 60% pozytywnych odpowiedzi) lub ocena pozytywna pracy analitycznej

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄgniĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	15W
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, dyżurach)	2
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta <ul style="list-style-type: none"> • studiowanie literatury przedmiotu 	5

• przygotowanie się do testu/napisanie pracy	8
SUMA GODZIN	30
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	1

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

- Fuld, W. *Krótką historia ksiąg zakazanych*, Warszawa 2014.
- Paszylk, B. *Książki zakazane. Literatura i kontrowersje*, Bielsko-Biała 2009.

Literatura uzupełniająca:

- Baczewski, S. (i in.) *Umysły zniewolone, literatura pod presją*, Warszawa 2009.
- Bafia, J. *Prawo o cenzurze*, Warszawa 1983.
- Bagiński, K. *Cenzura w Polsce*, Warszawa 1981.
- Buchwald-Pelcowa, P. *Cenzura w dawnej Polsce: między prasą drukarską a stosem*, Warszawa 1997.
- Budrowska, K. *Zatrzymane przez cenzurę: inedita z połowy wieku XX*, Warszawa 2013.
- Czaplińska, J. (red.) *Kultura bez cenzury (?)*, Opole 2010.
- Degen, D., Żynda, M. (red.) *Nie po myśli władzy: studia nad cenzurą i zakresem wolności słowa na ziemiach polskich od wieku XIX do czasów współczesnych*, Toruń 2012.
- Freud, S. *Totem i tabu*, Warszawa 1993.
- Gzella, G. (red.) „Nie należy dopuszczać do publikacji”. *Cenzura w PRL*, Toruń 2013.
- Kamińska-Chełminiak, K. *Cenzura w PRL: analiza zjawiska*, Warszawa 2017.
- Karolides, J. (i in.) *100 zakazanych ksiąg: historia cenzury dzieł literatury światowej*, Warszawa 2004.
- Kostecki, J. i in. (red.) *Piśmiennictwo - systemy kontroli - obiegi alternatywne*, t. 1 i 2, Warszawa 1992.
- Luboń, A. *American Horror Revisited: Ideology, Censorship and Propaganda of the People's Republic of Poland and Polish Translations of Howard Phillips Lovecraft's Prose* [w:] Barciński, Ł. (ed.) *National Identity in Literary Translation*, Berlin 2019.
- Maksimiuk, A. *Prohibita. Setka ksiąg zakazanych i pięćdziesiąt powodów ku temu*, Warszawa 1993.
- Messori, V. *Czarne karty Kościoła*, Katowice 1998.
- Mill, J. S. *Pisma o wolności i szczęściu*, Warszawa 2017.
- Misiak, A. *Kinematograf kontrolowany: cenzura filmowa w kraju socjalistycznym i demokratycznym (PRL i USA)*, Kraków 2006.
- Młynarska-Sobocińska, A. *Wolność informacji w prasie*, Toruń 2003.
- Pawlicki, A. *Kompletna szarość. Cenzura w latach 1965-1972. Instytucja i ludzie*, Warszawa 2001.
- Romek, Z. (red.) *Cenzuro wróć? Mechanizmy ograniczania wolności słowa w Polsce po 1990 roku*, Pułtusk 2018.
- Skorupa, E. *Przeskoczyć tę studnię strachu. Autor i dzieło a cenzura PRL*, Kraków 2010.

- Sova, D. B. *125 zakazanych filmów. Historia cenzury w kinie*, Warszawa 2006.
- Strzyżewski, T. *Matrix czy Prawda Selektywna? Antycenzorskie retrospekcje*, Wrocław 2006.
- Strzyżewski, T. *Wielka księga cenzury PRL w dokumentach*, Warszawa 2015.
- Torański, B. Knebel. *Cenzura w PRL-u*, Warszawa 2016.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej